

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Život vícegeneračních rodin na Strakonicku a Písecku

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Jitka Dvořáková, DiS.

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 4.

2013

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

2.4.2013

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce, paní Mgr. Janě Šimečkové, za odborné vedení, cenné rady a pomoc při psaní této práce. Děkuji také respondentům, s kterými jsem vedla rozhovory.

Obsah

Úvod.....	6
I Teoretická část	8
1 Rodina.....	8
1.1 Rodina a její funkce	8
1.2 Rodina v minulosti.....	8
2 Historie rodiny	9
2.1 Rodina v pravěku a starověku	9
2.2 Staří Slované a rodina ve středověku	10
2.3 Rodina v novověku a na počátku 20. století.....	10
2.4 Rodina ve 20. století a v současnosti.....	11
3 Soužití tří generací.....	12
3.1 Dělbá práce	12
3.2 Rodiče a prarodiče	13
3.3 Výhody a nevýhody hlídání prarodičů.....	14
3.4 Rodičovský příspěvek.....	14
4 Bydlení vícegeneračních rodin	16
4.1 Základní funkce bydlení	16
4.2 Bydlení ve městě a na venkově.....	17
4.3 Příspěvek na bydlení	17
4.4 Důvody pro a proti společnému bydlení	21
II Empirická část.....	23
5 Popis souboru	23
6 Nutnost vícegeneračního soužití – mladé rodiny bez vlastních finančních prostředků.....	24
7 Diskuse – výhody a nevýhody vícegeneračního soužití.....	25
8 Čas po práci – čas pro sebe.....	27
8.1 Rozdělení domácích prací aneb domácí řád.....	29
8.2 Společné prostory – rodinné teritorium.....	29

9	Rodiče mají být rodiči, prarodiče prarodiči.....	31
10	Vzájemné pochopení a tolerance – klíč k úspěšnému vícegeneračnímu soužití.....	32
11	Můj dům, můj hrad.....	34
	11.1 Život na vesnici a ve městě.....	35
12	Predikce bydlení vícegeneračních rodin.....	35
	Závěr.....	37
	Seznam použitých zdrojů.....	38
	Přílohy.....	39
	Příloha č. 1 – popis souboru.....	39
	Příloha č. 2 – otázky do rozhovoru.....	40
	Abstrakt.....	43

Úvod

Člověk prý vynalezl rodinu, když zjistil, že nikomu se nedá věřit. Je to už velmi dávno, ale od té doby nikdo nic lepšího nevymyslel – ani postmoderní doba ne. Rodina je ideální krabičkou poslední záchrany, když přijdou těžké časy.

Rodina jako specifická malá sociální skupina bývá považována v nejrůznějších společenských zařízeních nejen za základ státu, ale obecně je považována za nejvýznamnější formu organizace soukromého života. Jedná se o historickou kategorii, jež prodělala ve vývoji lidské společnosti řadu proměn. Ve všech těchto podobách však byla vždy založena na mnohoúrovňovém komplexu složitě vzájemně podmíněných vztahů materiální (biologické, ekonomické atd.) i duchovní (sociální, psychologické atd.) povahy. Tyto vztahy jsou rozvíjeny nejen v primární rodinné dyádě mezi mužem a ženou, ale též (často mnohem komplikovaněji) na dalších úrovních, tj. mezi rodiči a dětmi a mezi nimi a dalšími příbuznými žijícími v rodině. Realita rodinného života je totiž taková, že soužití dvou, ale i více generací v jednom bytě není (zvl. v našich ekonomicko-socio-kulturních podmínkách) výjimkou.

Odedávna člověk v průběhu života prochází několika rodinami. Z prvé pochází. Je to jeho zázemí, kde prožil první vjemy, kde se naučil milovat tím, že je milován, podřizoval se druhým i prosazoval svoji vůli. Odtud překročil práh nejbližšího prostředí a měřil své představy se skutečností vnějšího světa až vstoupil do světa dospělých a založil vlastní rodinu.

Ne vždy má člověk možnost odpoutat se od své původní rodiny. V dnešní době je značná část novomanželů nucena bydlet v bytě rodičů jednoho z nich. Rodinná domácnost může být rozšířena tím, že pod jednou střechou žije a společně hospodaří několik generací. Takové rodině pak říkáme rodina vícegenerační anebo též rozšířená rodina.

Já sama ve vícegenerační rodině nežiji a ani jsem nikdy nežila. V dnešní době mnoho dospívajících sní o životě bez rodičů, bez „věčného“ dohledu. Chtějí se osamostatnit a hlavně mladé novomanželky se těší na roli paní domu. Díky této práci se mohu dovědět více o problematice dnes již vzácného vícegeneračního soužití. Ve svém okolí se čím dál častěji setkávám s mladými páry, kteří se rozhodly postavit si dvougenerační domek nebo přistavují další patro domu, kde žijí jejich rodiče. Co je k tomu vede? Proč se pro to rozhodly?

Zajímá mě hlavně styl života mladé rodiny, která žije spolu se svými rodiči, nebo dokonce prarodiči v jednom domě. Tento typ dvougeneračního domu je typický pro vesnice, ale v některých městech se objevují i typy řadových-dvougeneračních domků. Tyto domky mají většinou oddělenou kuchyň a sociální zázemí, mají však společný vchod, zahradu, popřípadě další místnosti jako je kotelna, apod. Ráda bych se dozvěděla více o stylu života těchto rodin, jak se vypořádávají s každodenními starostmi, ať už jde o chod domácnosti, nebo výchovu dětí. Jaké výhody a nevýhody toto soužití přináší a jak se je tyto rodiny snaží řešit (nebo ještě lépe jim předcházet).

Bakalářská práce je členěna na dvě části, teoretickou a empirickou. V teoretické části popisují historii rodiny, kdy vícegenerační rodiny byly samozřejmostí a příčiny rozpadu těchto rodin, dále co vede mladé lidi k tomu, že setrvávají ve své původní rodině. Jaké jsou dávky související s rodinou a proč mohou ovlivňovat volbu vícegeneračního soužití.

V empirické části provedu výzkum pomocí kvalitativní metodologie. Jako nástroj sběru dat mi poslouží standardizovaný rozhovor. Jako respondenty jsem si vybrala členy rodiny, kteří žijí ve vícegeneračních domech a to jednoho zástupce každé generace (dětí, rodiče s dětmi, prarodiče, popřípadě praprarodiče). Tento soubor jsem si vybrala záměrně abych mohla porovnat názory všech generací.

I. Teoretická část

1. Rodina

Z odborného hlediska se rodina vymezuje jako malá primární, neformální, intimní skupina, která je tvořena lidmi spojenými příbuzenskými (manželskými, pokrevními) pouty a která plní funkci sexuální, ekonomickou, reprodukční a výchovnou. Typické je pro tuto skupinu intimní soužití ve společné domácnosti. Její členové se řídí stálými vzory chování.¹

1.1. Rodina a její funkce

Jak uvádí Matějček a Dytrych, počet funkcí rodiny se podle různých teoretiků liší, ale zásadně lze hovořit o čtyřech následujících základních funkcích:

1. funkce reprodukční - zajišťování zrození dětí,
2. funkce ekonomická - zajišťování členů rodiny původně výrobou, nyní spíše obstaráváním nezbytných statků a prostředků k materiálnímu životu rodiny,
3. funkce socializační - zajišťování takového procesu výchovy, který by vedl k postupnému začleňování dětí do dané společnosti a její kultury,
4. funkce emocionální - zajišťování emočního uspokojení členů rodiny, včetně sexuálního uspokojení mezi manželi.²

1.2. Rodina v minulosti

Původně mělo slovo rodina odlišný význam od toho jaký chápeme dnes. Ve středověku i starověku rodina znamenal něco jako dnešní velká „domácnost“. Rodina tedy byla skupina lidí, kteří spolu sdílejí společnou domácnost a tyto členové respektují jednu bezprostřední autoritu - „hlavu rodiny“. Je to představa kultury antické i židovské, která zahrnovala do rodiny nejenom členy domácnosti, kteří byli pokrevně

---

¹ CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980, str. 34

² MATĚJČEK Z., DYTRYCH Z. *Radosti a strasti prarodičů aneb když máme vnoučata*. Praha: Grada publishing, 1997, str. 16

příbuzní, ale také ostatní lidi žijící v „domě“. Zpočátku i otroky, později i služebnictvo, případně ostatní zaměstnance s nimiž rodina tvořila výrobní jednotku: tovaryšstvo a učně, čeledíny a děvečky. Tento model rodiny trval až do první poloviny 19. století. Šlechta si pod pojmem rodina přibližně totéž co rod – tedy velkou skupinu lidí, jež svazkem krve udržovala jednotu moci a majetku.³

2. Historie rodiny

2.1. Rodina v pravěku a starověku

Pravěký člověk se vyznačuje tím, že žil v klanové společnosti. Pro klanovou společnost bylo typické, že se jednotliví členové živilo lovem a sběračstvím a jelikož zdroj obživy musely vyhledávat, rodina měla malý počet členů a porodnost byla minimální. Matka nemohla mít na starost více dětí z důvodu častého stěhování. Společnost byla matriarchální. Velký přelom nastal po neolitické revoluci (8 000 př.n.l.), kdy se začala zakládat trvale obydlená sídla, rozvíjet řemesla, obchod a vojenství. Důležitým prvkem společnosti je její diferencování se podle majetku. Od této doby měl muž nejvyšší postavení ve společnosti a v rodině. Porodnost se pomalu zvyšovala. Ve starověkém Řecku byla rodina striktně patriarchální a žena se v rodině podřizovala muži. Pro ženy byla vyhrazena část domu, která se nazývala gynaikeion. Počet dětí v rodině byl regulován, děti se odkládaly v nádobě na veřejná místa. Nejmenší jednotkou společnosti byl oikos. Původně oikos znamenal obydlí, později všechn neživý inventář, zvířata, otroky a členy rodiny žijící pospolu. Ve starověkém Římu byla rodina ceněna natolik, že když Římané sestavovali kolem roku 450 př.n.l. svůj první právní kodex, tzv. Dvanáct desek, rozhodli, že rodina je základní jednotkou společnosti.⁴

---

³ MOŽNÝ, I. *Moderní rodina – mýty a skutečnosti*. Brno: Blok, 1990, str. 17

⁴ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 20-21

2.2. Staří Slované a rodina ve středověku

Slovanská rodina byla také patriarchální a v tomto období byla u význačných mužů běžně praktikována polygamie. Naopak tomu bylo u východních Slovanů, kdy bylo doloženo soužití ženy s více muži, zejména bratrů s jednou ženou. Agrární rodiny v rané středověké společnosti žily ve velké existenční nejistotě a byly sužovány epidemiemi nemocí a válečnými konflikty. Rozšířením křesťanství se společnost mění na společnost stavovskou a každý stav měl specifický typ rodiny. Pokud člověk ve středověku nepatřil do rodiny, jeho existence byla ohrožena. Člověk bez rodinné příslušnosti byl ostatními členy společnosti zavrhnut. Pro tuto dobu je význačné soužití širších rodin. Vzhledem k tomu, že lidé se nedoživali vysokého věku, byla tří nebo čtyřgenerační rodina vzácností. Venkovské rodiny byly větší, společně s rodinou žili námezdní pracovníci, učni a tovaryši.⁵

Na venkově byly častější domácnosti s více osobami, nejčastější byla domácnost pětičlenná. Vyskytovaly se zde i domácnosti s vyšším počtem členů, např. 1/3 tvořily domácnosti s nejméně 6 osobami a patřilo k nim 56 % obyvatelstva.⁶

Středověká rodina měla prvky antické rodiny, muž by stále ve vedoucím postavení, přetrvávalo rozdělení mužské a ženské role, chyběl cit pro nenarozené nebo čerstvě narozené děti a rodina byla vázána na majetek. Ve středověku se také poprvé rozděloval dům a jeho přilehlé prostory na místo pro bydlení, místo na vaření a místo pro zvířata.⁷

2.3. Rodina v novověku a na počátku 20. století

V době renesance se začalo ženám umožňovat vykonávat některá povolání, žena začíná mít více práv a typ rodiny patriarchální se pomalu začíná rozpadat. Muž přestává být jediným živitelem rodiny. Vzhledem k novověké industrializaci přestávají lidé pracovat pouze doma a začínají se stěhovat do měst, kde nachází práci v továrnách. V rodinách ubývá další pracovní síla, protože byla zavedena povinná školní docházka

---

⁵ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 25-26

⁶ HORSKÁ, P., KUČERA, M., MAUR, E., STLOUKAL, M. *Dětství, rodina a stáří v dějinách Evropy*. Praha: Panorama, 1990, str. 221

⁷ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 26

a děti tak tráví větší část dne mimo domov. Od počátku novověku se také začínají měnit propozice domu, domy mají stálé uspořádání místností. V této nejisté době se také rodina stala útočištěm před veřejným světem. V této době mladé dvojice se sňatkem tolik nespěchají a také první dítě plánují na pozdější dobu, děti se rodí i párům, které nejsou oddané. V Evropě zůstávali děti déle ve společné domácnosti s rodiči a počet dětí, které se mladému páru narodí byl omezen.⁸

2.4. Rodina ve 20. století a v současnosti

Po válce se vztahy mezi generacemi začali pomalu měnit. V 50. letech bylo zvykem, že mnoho matek dnešních babiček a dědů zůstávaly v domácnosti a mohly tak kdykoliv pohlídat synovi nebo dceři potomka. Postupně se prarodiče začínají znovu seberealizovat, nic jim v tom nebrání, protože jejich dospělé děti už mají své vlastní rodiny a na hlídání vnoučat tedy nezbývá tolik času.⁹

Podle Matouška po roce 1948, kdy se stát vzpamatovával z války, mnohé rodiny začínají rodinu zakládat v nízkém věku, je to pro ně výhodné v tom, že jejich rodiče je mohli podporovat a nebyli svázáni péčí o generaci nejstarší.¹⁰

Možný k tomu dodává, že v tomto roce bylo zcela změněno rodinné chování. Vlastní byt a možnost opuštění vlastní rodiny, to byl důvod pro co nejrychlejší vstup do manželského života. Počet uzavřených manželství rapidně stoupl, věk vstupu do prvního manželství byl u mužů v průměru 24 let a u žen 21 let.¹¹

V dnešní době, je čím dál častější, že mladí lidé vstupují do manželství až po dosažení vzdělání a možná i kariéry. Doba pro zplození potomka se prodlužuje a není výjimkou, že většina párů zakládá rodinu až po 25. roku věku. Rodiče tak žijí se svými dětmi déle, než tomu bývalo dříve.

V následující kapitole se budu zabývat vztahy mezi jednotlivými členy rodiny.

---

⁸ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 27-28

⁹ SMOLOVÁ, D. *Deset esejů o výchově v rodině*. Praha: Horizont, 1990, str. 70

¹⁰ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 34

¹¹ MOŽNÝ, I. *Moderní rodina – mýty a skutečnosti*. Brno: Blok, 1990, str. 157

3. Soužití tří generací

Soužití tří generací může být často komplikované, nejvíce komplikací může nastat při společném soužití tří generací dospělých členů širší rodiny. Nejčastější problémy vznikají při střetu názorů nejmladší a nejstarší generace, nejstarší generace zastává jiné názory ohledně způsobu života, ale v postojích k sociálně psychologickým otázkám vztahů mezi lidmi. Jako nedostačující se jeví i velikost bytu ve vztahu k potřebám osobního vyžití a pohybu jednotlivých členů rodiny. Problémy mohou nastat v časových špičkách, např. při ranní toaletě, společné přípravě na nějakou kulturní událost apod.). Soužití tří dospělých generací můžeme najít spíše v rodinném domku, nejčastější soužití je dvougenerační – dospělí členové domácnosti a jejich nezletilé děti.¹²

V třígeneračním soužití platí jedno pravidlo – neměli bychom zapomínat, že děti patří rodičům a je velký rozdíl mezi naším dítětem a naším vnukem.¹³

3.1. Dělbá práce

V každém manželství existuje určitá směna věcí a služeb mezi manžely. Každý uplatňuje nárok na vykonanou práci a výsledky práce toho druhého. V dávných dobách byla práce rozdělena na mužskou a ženskou – muž byl lovec a staral se o jídlo, žena toto jídlo připravovala a starala se o chod domácnosti – udržování ohně, výrobu šatů a péči o obydlí. Muž se zase stará o řemeslné práce – výrobu košíků nebo dřevěné lžíce. V dnešní průmyslové společnosti stoprocentní dělbá práce mezi mužem a ženou nemůže fungovat, ženy chodí do zaměstnání stejně tak jako muži, společná výchova dětí a starost o domácnost tedy nemůže zůstat jen v péči ženy.¹⁴

---

¹² CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980, str. 75

¹³ NOVÁK, T. *Nyní jsme jedna rodina*. Praha: Motto, 1999

¹⁴ MURPHY, R.F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, str. 59

3.2. Rodiče a prarodiče

Dřívější vícegenerační rodina zajišťovala velkou pomoc v péči o staré lidi, staří lidé tak mohli v klidu dožít a zemřít v blízkosti těch, které měli rádi. Mohli si být jistí, že pokud se jim přitíží, je zde vždy někdo, kdo se o ně postará nebo zavolá pomoc. Velkým hnacím motorem je i to, že se starý člověk cítí užitečný – svými moudry může obohatit život mladých, může se radovat, když mladí něčeho dosáhnou, radovat se z vnoučat, ale i umění svou radou uklidnit při prohrách. To vše může být velkou psychickou podporou a motivací k překonávání tělesných nemocí.¹⁵

Jestliže se v rodině vyskytne problém, který by mohl negativně ovlivnit psychický, fyzický nebo sociální vývoj dítěte, jsou to právě prarodiče, kteří nabídnou pomocnou ruku a činí tak bez finanční, hmotné nebo morální odměny.¹⁶

V primitivní společnosti je zvykem, že novomanželé žijí se svými příbuznými. Během společného soužití se mohou projevit negativní vlastnosti starší generace – žárlivost, rozpolcenost, podezřívavost, ale pokud se mladá rodina ocitne v nouzi, měla by u nich najít oddanost, podporu a spolupráci a to se ve většině případů také stane.¹⁷

Ne vždy hrají prarodiče v mladé rodině kladnou roli. Podle Matějčka, Dytrycha mohou prarodiče vstupovat do manželství a zasahovat v otázkách peněz, mohou rodinu podporovat a nebo naopak její ekonomickou prosperitu znesnadňovat. Mohou také přispět k častým hádkám mezi manžely, svými názory na výchovu dětí, rozmazlováním a vštěpováním jiných norem, než jsou zvyklí u vlastních rodičů. Ale mohou působit i kladně, pokud jeden z rodičů selhává ve své výchovné funkci a dítěti tak předávají správné hodnoty. Mohou také negativně posuzovat protějšek své dcery nebo syna – subjektivně zkreslená kritika, poukazování na slabé stránky osobnosti, ale naopak i kladně zpevňovat manželské soužití, díky svým nabytým zkušenostem, svou moudrostí a tolerancí.¹⁸

---

¹⁵ TANSKÁ, N. *Proč jdeme mladým na nervy?* Praha: Motto, 2001, str. 36

¹⁶ MATĚJČEK Z., DYTRYCH Z. *Radosti a strasti prarodičů aneb když máme vnoučata.* Praha : Grada publishing, 1997

¹⁷ MURPHY, R.F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie.* Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, str. 85

¹⁸ MATĚJČEK Z., DYTRYCH Z. *Radosti a strasti prarodičů aneb když máme vnoučata.* Praha : Grada publishing, 1997, str. 16

3.3. Výhody a nevýhody hlídání prarodičů

Velkým štěstím pro mladé páry je, pokud mají ve své blízkosti prarodiče, kteří už nejsou výdělečně činní a mohou tak kdykoliv pohlídat svá vnoučata. Bohužel s narůstajícím důchodovým věkem se málokdo dočká této výhody a hlídající prarodiče budou k vidění minimálně, možná ještě méně než muž, který zůstane na rodičovské dovolené.

Výhody hlídání dětí prarodiči:

- Dítě je zvyklé na blízkou osobu a přizpůsobit se situaci bez rodiče mu nedělá problém.
- Je jedno jestli hlídání probíhá na domácí půdě nebo v bytě prarodičů, v obou případech je dítě na domácnost zvyklé. Rodiče nemusí mít obavy z cizího člověka, který by mohl narušit jejich soukromí.
- Většinou je hlídání zdarma, v případě že prarodiče požadují odměnu, není to tak drahé jako od hlídačích agentur nebo jiné paní na hlídání.

Nevýhody hlídání dětí prarodiči:

- Velkou nevýhodou může být, že prarodiče nebudou dodržovat daná pravidla a k dítěti si přiberou o starost o jiné věci (domácnost, soukromí manželů,...). Mohou poukazovat na vedení domácnosti a to může matce nebo snaze vadit.
- Matka a otec také musí vydržet komentáře k jejich výchově, přeci jen každá generace vychovává podle jiného trendu („když ty jsi byla malá, tohle se s dětmi nedělalo“). Matka může mít zcela odlišný názor na stravování svého dítěte a musí vynaložit velké úsilí aby výchovné vzorce zůstaly zachovány a dítě nebylo rozmazlováno a úlevy si nepřinášelo i domů

3.4. Rodičovský příspěvek

To, zda matka má nebo nemá hlídání, i to ovlivňuje výběr varianty rodičovského příspěvku. Co to vlastně rodičovský příspěvek je:

HLAVA PÁTÁ

RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK

§ 30

Podmínky nároku na rodičovský příspěvek a jeho výše

(1) Rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 220000 Kč, není-li dále stanoveno jinak.

(2) Pro stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku podle odstavců 3 a 4 je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění.

(3) Rodič může volit výši rodičovského příspěvku, jestliže lze aspoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7600 Kč až do částky 11500 Kč měsíčně, s tím, že zvolená výše rodičovského příspěvku nesmí přesáhnout 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu. V případě, že u každého z rodičů lze stanovit ke dni narození dítěte uvedený vyměřovací základ podle věty první, vychází se při stanovení výše rodičovského příspěvku z toho vyměřovacího základu, který je vyšší.

(4) Rodič může volit výši rodičovského příspěvku až do částky 7600 Kč měsíčně, jestliže

a) lze alespoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce nepřevyšující 7600 Kč,

b) ke dni narození nejmladšího dítěte, které zakládá nárok na rodičovský příspěvek, nelze stanovit denní vyměřovací základ jen proto, že v průběhu pobírání rodičovského příspěvku poskytovaného z důvodu péče o dříve narozené dítě v rodině uplynula podpůrní doba pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství a nárok na rodičovský příspěvek na nejmladší dítě v rodině vzniká bezprostředně po nároku na rodičovský příspěvek náležející na starší dítě;

odstavec 3 věta druhá platí i zde.

(5) Nelze-li stanovit žádnému z rodičů v rodině k datu narození nejmladšího dítěte v rodině denní vyměřovací základ podle odstavců 3 a 4, náleží rodičovský příspěvek ve výši 7600 Kč měsíčně do konce devátého měsíce věku nejmladšího dítěte a od desátého měsíce věku ve výši 3800 Kč měsíčně do 4 let věku dítěte.

(6) Dojde-li v rodině ke změně osob, které jsou pro stanovení výše rodičovského příspěvku posuzovány jako rodiče, a v souvislosti s tím

a) dojde ke změně výše vyměřovacího základu podle odstavce 3 nebo 4, nebo

b) dojde k takové změně, že lze rodičovský příspěvek stanovený podle odstavce 4 stanovit podle odstavce 3,

stanoví se rodičovský příspěvek podle nově splněných podmínek, a to od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž ke změně podmínek došlo.¹⁹

4. Bydlení vícegeneračních rodin

K tomu aby byl člověk spokojený, potřebuje vlastní bydlení. Ze všech nároků, které má člověk na spokojený život, zaujímá vlastní byt zhruba dvacet procent. Pokud to finanční či jiná situace nedovolí a rodiče s tím souhlasí, nezbyvá než se uchýlit pod jednu střechu se svými příbuznými. Pokud si dvojice může vybrat, jeví se jako vhodnější bydlení u rodičů ženy. Vzniklé rozpory mohou obě ženy vyřešit snáze, neboť matka a dcera během života poznají jak nejlépe konflikty vyřešit. Narozdíl od tchyně, matka má podobný pohled na vedení domácnosti.²⁰

4.1. Základní funkce bydlení

Co si představíme pod pojmem bydlení v rodině? V dnešní uspěchané době člověk svůj byt využívá pouze na spaní, tedy spíše přespávání. Během víkendu přeci jen zbývá trochu času pro odpočinek a zájmové aktivity a právě v této době mohou vznikat konflikty mezi jednotlivými členy rodiny. Pokud má každý člen rodiny jiný koníček, může se skloubení těchto zájmů jevit jako nevyřešitelný úkol. Nejdůležitější funkce bydlení je ale spjata s tak zvanou trvalostí sídla, kdy každý považuje skupinu osob (rodina, příbuzenstvo), se kterou bydlí, za nenahraditelnou složku našeho života, bez níž bychom si nedokázali život představit. Právě společným bydlením se vytváří pevné vztahy mezi jednotlivými členy rodiny založené na rozumovém a citovém poznání.²¹

---

¹⁹ Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře

²⁰ NOVÁK, T. *Nyní jsme jedna rodina*: Praha: Motto, 1999

²¹ CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980, str. 69-70

4.2. Bydlení ve městě a na venkově

V dnešní době je třígenerační soužití ve městě spíše výjimkou, častěji ho najdeme na venkově. Tisk nás může zahlcovat mylnými informacemi o stavu dnešních mladých rodin, kdy tvrdí, že nemají tolik finančních prostředků pro koupi vlastního bytu a také kapacita bytů ve městě je nedostatečná. Z těchto důvodů se člověk mylně domnívá, že mladé rodiny jsou nuceny žít v jedné domácnosti spolu s prarodiči.²²

Vícegenerační bydlení v rodinném domku nebo vilce může přinášet větší komplikace než bydlení v jednom bytě. Při bydlení v domě se členové domácnosti nemusí starat o společné příslušenství, ale naopak věci, které je třeba zaplatit se musí rozpočítat mezi jednotlivé rodiny. Mezi tyto věci patří např. údržba domku, pravidelný nájem, drobné i celkové úpravy, atd. Dále to jsou věci dotýkající se péče o společnou domácnost, dělba práce na zahradě a samozřejmě rozdělení si úrody, využívání garáže, kůlny apod. Všichni členové domácnosti by také měli mít vyřešenou právní otázku týkající se vlastnění nemovitosti. Může se stát, že jedna rodina bude chtít zrekonstruovat některou část domu nebo rozšířit již stávající prostory. Rodiče nemusí tento návrh akceptovat, přeci jen je to jejich rodný dům, oni ho postavily, zařídili. To platí i v opačném případě, kdy mladá rodině nechce investovat do bytu s nadějí, že dříve nebo později seženou vlastní bydlení. Mladá rodina může čekat s opravami až zemřou prarodiče a tato situace může vyvolávat rozepře mezi generacemi. Tyto špatné vztahy se bohužel nevyřeší tím, že je tu společný dům, ve kterém budou všichni společně bydlet, příčina špatných vztahů není v bydlení, ale v lidech samotných.²³

4.3. Příspěvek na bydlení

Málokterá matka s dítětem (samoživitelka) si může dovolit vlastní bydlení, většinou z důvodu finančního (nedosáhnutí na hypotéku). Většinou jsou to mladé matky po škole. Pokud taková matka zůstane bez partnera, může být pro ní záchranou, pokud jí rodiče nabídnou pomocnou ruku. Pokud tato pomocná ruka z jakéhokoliv důvodu

---

²² MATĚJČEK Z., DYTRYCH Z. *Radosti a strasti prarodičů aneb když máme vnoučata*. Praha : Grada publishing, 1997, str. 48

²³ CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980, str. 78-79

nepřijde (vztahy mezi rodiči, nedostatek místa pro další členy), nabízí stát příspěvek na bydlení.

HLAVA TŘETÍ

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

§ 24

Podmínky nároku na příspěvek na bydlení

(1) Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu, jestliže

a) jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a

b) součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.

(2) Za nájemce bytu se považuje též nájemce obytné místnosti v zařízeních určených k trvalému bydlení podle zvláštního právního předpisu^{47a}). Za vlastníka bytu se považuje i vlastník nemovitosti, ve které je byt, který vlastník užívá, pokud je v něm hlášen k trvalému pobytu. Za nájemce bytu se považují oba manželé, jde-li o společný nájem bytu manžely podle zvláštního právního předpisu.^{47b}) Za dobu trvání nájemního vztahu se pro účely nároku na příspěvek na bydlení považuje i doba mezi skončením nájemního poměru a posledním dnem lhůty k vyklizení bytu podle § 712a občanského zákoníku, doba od zániku členství v bytovém družstvu do zajištění bytové náhrady podle § 714 občanského zákoníku, a doba od smrti nájemce služebního bytu, od rozvodu jeho manželství nebo od jeho trvalého opuštění společné domácnosti do zajištění přiměřeného náhradního bytu oprávněným osobám podle § 713 občanského zákoníku.

(3) Splňuje-li podmínky nároku na příspěvek na bydlení více osob, náleží příspěvek na bydlení jen jednou, a to osobě určené na základě dohody těchto osob. Nedohodnou-li se tyto osoby, určí krajská pobočka Úřadu práce, která o příspěvku rozhoduje, které z těchto osob se příspěvek na bydlení přizná.

(4) Změní-li oprávněná osoba, která je v bytě hlášena k trvalému pobytu, tento pobyt v průběhu kalendářního měsíce, přihlíží se k této změně pro účely příspěvku na bydlení až od následujícího kalendářního měsíce. To platí i v případě, že osoba společně posuzovaná, která je v bytě hlášena k trvalému pobytu, změní tento pobyt v průběhu kalendářního měsíce nebo se stane vlastníkem nebo nájemcem tohoto bytu.

§ 25

Náklady na bydlení

(1) Náklady na bydlení tvoří

- a) u bytů užívaných na základě nájemní smlouvy nájemné a náklady za plnění poskytované s užíváním bytu, nejsou-li tyto náklady zahrnuty do nájemného,
- b) u družstevních bytů a bytů vlastníků srovnatelné náklady, které činí za kalendářní měsíc:

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Kč
jedna	1799
dvě	2462
tři	3219
čtyři a více	3882

- c) u bytů uvedených v písmenech a) a b) náklady za plyn, elektřinu, vodné, stočné, odvoz odpadu a centrální vytápění nebo za pevná paliva; náklady za pevná paliva se započítávají částkami za kalendářní měsíc:

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Kč
jedna	674
dvě	922
tři	1206
čtyři a více	1490

- (2) Náklady na bydlení se pro nárok a výši příspěvku na bydlení stanoví jako jejich průměr za kalendářní čtvrtletí bezprostředně předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje.

- (3) Pro zjištění nákladů na bydlení za kalendářní čtvrtletí se započítávají i částky tvořící náklady na bydlení, které byly v tomto kalendářním čtvrtletí zaplacený jako záloha nebo byly v tomto období doplacený, a to i za období delší, než je kalendářní čtvrtletí, za které se náklady na bydlení zjišťují. Byla-li v období kalendářního čtvrtletí, za které se náklady na bydlení zjišťují, vrácena částka jako přeplatek na nákladech na bydlení, snižuje se částka nákladů na bydlení v tom kalendářním čtvrtletí, kdy k vrácení částky došlo, a to i v případě, že vrácená částka byla za dobu delší než toto kalendářní čtvrtletí.

§ 26

Normativní náklady na bydlení

(1) Normativní náklady na bydlení činí pro

- a) bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100000	50000 - 99999	10000 - 49999	do 9999
jedna	7489	5964	5687	4858	4665
dvě	10750	8663	8284	7150	6886
tři	14637	11908	11412	9929	9584
čtyři a více	18307	15017	14419	12631	12214

b) bydlení v družstevních bytech a bytech vlastníků

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100000	50000 - 99999	10000 - 49999	do 9999
jedna	4396	4396	4396	4396	4396
dvě	6557	6557	6557	6557	6557
tři	9131	9131	9131	9131	9131
čtyři a více	11615	11615	11615	11615	11615

(2) Pro nárok na příspěvek na bydlení v období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku je pro stanovení měsíčních nákladů na bydlení rozhodný počet obyvatel obce k 1. lednu kalendářního roku, do něhož spadá 1. červenec jako počátek uvedeného období.

(3) Částky měsíčních normativních nákladů na bydlení uvedené v odstavci 1 jsou platné pro období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2012.

§ 27

Výše příspěvku na bydlení

(1) Výše příspěvku na bydlení činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35.

(2) Pokud jsou náklady na bydlení nižší než normativní náklady na bydlení, náleží příspěvek na bydlení ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35.

(3) Pokud rozhodný příjem rodiny, z něhož se vychází při stanovení výše příspěvku na bydlení, nedosahuje částky životního minima rodiny, započítává se pro stanovení výše příspěvku na bydlení jako rozhodný příjem rodiny částka odpovídající životnímu minimu této rodiny.

§ 27a

Doba poskytování příspěvku na bydlení

(1) Příspěvek na bydlení náleží nejdéle po dobu 84 kalendářních měsíců v období 10 kalendářních let. Sčítají se všechny doby pobírání příspěvku na bydlení v posledních 10 letech před kalendářním měsícem, na který oprávněná osoba žádá o tento příspěvek, a to i při změně bytu u téže oprávněné osoby.

(2) Nejvýše přípustná doba pobírání příspěvku na bydlení 84 kalendářních měsíců podle odstavce 1 neplatí, jde-li o byt,

- a) který užívá osoba, které byl poskytnut příspěvek na úpravu tohoto bytu podle zákona upravujícího poskytování dávek osobám se zdravotním postižením⁵⁹),
- b) zvláštního určení podle občanského zákoníku, pokud je užíván osobou, jejíž zdravotní stav zvláštní úpravu vyžaduje,
- c) kde rodinu tvoří výlučně osoby starší 70 let.

§ 28

Vláda nařízením stanoví vždy k 1. lednu pro období do 31. prosince následujícího kalendářního roku výši

- a) nákladů srovnatelných s nájemným podle sdělení Českého statistického úřadu o imputovaném nájemném,
- b) částek, které se započítávají za pevná paliva podle změny spotřebitelských indexů pevných paliv,
- c) částek normativních nákladů na bydlení podle nárůstu nájemného a nákladů srovnatelných s nájemným a změny indexů spotřebitelských cen pro část nákladů na bydlení uvedených v § 25 odst. 1 písm. c), popřípadě rozdělení obcí podle počtu obyvatel pro stanovení normativních nákladů na bydlení.²⁴

4.4. Důvody pro a proti společnému bydlení

Cibulec uvádí několik důvodů proč bydlet společně s rodiči a naopak, proč mít svůj vlastní byt (dům).

---

²⁴ Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře

Důvody pro společné bydlení

- Generace, které bydlí ve společné domácnosti mohou zvyšovat svojí finanční a ekonomickou stránku, mohou ušetřit více peněz za nájemné, rozdělí si opravy domu a energie.
- Vzájemně si pomáhají při onemocnění jednoho člena rodiny, při řešení sporů, při hlídání a opatrování dětí, společnými nákupy atd.
- Mladé rodiny mohou v prvních letech získat cenné poznatky.
- Nepotřebují pomoc od cizích lidí.
- Pokud jim to vyhovuje není důvod se společného soužití vzdávat, v dřívějších dobách bylo vícegenerační soužití samozřejmostí.
- Obava z pomluv a řečí ostatních lidí (mladší generace by se měla postarat o starší a naopak).

Důvody proti společnému bydlení

- Ve společném bydlení hrozí konflikty mezi jednotlivými členy, tyto konflikty jsou zbytečné, každý chce mít klidnou a spokojenou rodinu.
- V jedné domácnosti chybí soukromí, každý si nemůže dělat, co chce, musí se vše přizpůsobit ostatním.
- Pokud mladí a staří sdílejí jednu domácnost, může se stát, že mladá rodina se nechává opečovávat rodiči a v domácnosti se o nic nestará.
- Může dojít k rozmazlování dětí ze strany prarodičů a rodičů, jedni něco povolí, druzí zakáží.
- Doba se rychle mění a tak i názory mladší a starší generace mohou být zcela odlišné.
- Společný byt je příliš malý, nemohou v něm bydlet dvě rodiny.
- Při společném bydlení, které je plné konfliktů může dojít snadno k rozvodu, situace se stává neúnosnou, vyvstává pak dilema mezi odstěhováním se nebo případným rozvodem.²⁵

---

²⁵ CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980, str. 85-86

II. Empirická část

V teoretické části jsem se zabývala různými pohledy odborníků na vícegenerační soužití, jaké problémy toto soužití může způsobit a jak vypadá vícegenerační soužití v dnešní době.

Tato část práce mi velmi pomohla pro sestavení nástroje sběru dat. Pro toto téma se mi zdálo vhodnější použití kvalitativní metodologie, než metodologie kvantitativní. Pomocí této metodologie jsem mohla zkoumat podrobněji a hlouběji problematiku vícegeneračního soužití.

Jako nástroj sběru dat mi posloužil polostandardizovaný rozhovor, který se mi jevil nejvhodnější vzhledem k problematice soužití rodin.

5. Popis souboru

Nyní se budu zabývat empirickou částí, ve které jsem zjišťovala, proč mladí lidé zůstávají u svých rodičů, co je k tomu vede, jaké jsou výhody a nevýhody vícegeneračního soužití a jak toto vícegenerační soužití vidí každá generace.

Rozhovory jsem dělala ve třígeneračních rodinách, které žijí ve městě i s rodinami, které žijí na vesnici. Rozhovor jsem dělala vždy s jedním zástupcem každé generace. Rodiny jsem dále členila podle druhu bydlení, zda žijí v domě nebo v bytě. První typ rodin žil v domě, kde každá rodina má své vlastní patro a druhý typ rodin žil v jednom společném bytě. Dále jsem rodiny členila podle věku dětí, které žijí ve vícegeneračním soužití. Prvním typem byly rodiny, kde žijí prarodiče s rodiči a jejich dětmi ve věku 0 – 10 let. S těmito dětmi jsem rozhovor nedělala. Druhým typem rodin byly rodiny, kde jsou děti starší 10 let. Právě s těmito dětmi jsem dělala rozhovor. Myslím si, že je důležitý pohled každé generace. V průběhu života se mění názory a ty se mohou radikálně lišit, hlavně, co se týče nejmladší a nejstarší generace.

Podrobnější charakteristika dotazovaných rodin je rozpracována v příloze č. 2.

Vytipování jednotlivých rodin nebylo lehké. Potřebovala jsem rodiny, které opravdu žijí ve vícegeneračním soužití. Někdy se ukázalo, že rodiny mají vše vlastní a nic není společné, ačkoli žijí v jednom domě. Mnoho rodin mi také odmítlo poskytnout rozhovor, protože jim téma přišlo moc osobní a nechtěly uvádět podrobnosti o soužití v jejich rodině. Možná to bylo tím, že tyto rodiny žijí na vesnici a tam lidé

nejsou tolik důvěřiví. Starší generace často neodpovídala na otázky tak květnatě jako ta druhá. Možné obavy mohly být i z toho, že jedna generace nevěděla, co na jednotlivé otázky odpoví druhá a naopak. Problém byl i v otevřenosti, někteří respondenti odpovídali strohými větami a nedařilo se mi je více zapojit do rozhovoru a tak zjistit hlubší informace. Pro každou generaci jsem měla připravený rozhovor, který se v některých otázkách lišil – rozhovor pro prarodiče, rodiče a dítě. Viz. příloha č. 1.

Otázky se zaměřovaly především na příčinu, která vedla k vícegeneračnímu soužití, vztahy mezi generacemi (jednotlivými členy domácnosti), jak probíhá společný život, jeho zvláštnosti, výhody a nevýhody. Dále to byla problematika společných prostor a jejich užívání, zvyky rodin a hospodaření, jejich názor na vícegenerační rodiny a predikce jejich dalšího vzájemného soužití.

V následujících kapitolách uvedu výsledky mého výzkumu.

6. Nutnost vícegeneračního soužití – mladé rodiny bez vlastních finančních prostředků

V dnešní době si mnoho mladých rodin nemůže dovolit své vlastní bydlení. Mnoho mladých párů se bere poté, co dodělají školu a vlastní finanční prostředky ještě nemají. Pokud to rodinná a finanční situace dovolí, mohou si mladí manželé půjčit peníze od svých rodičů. Časté jsou také půjčky z bank, které však mladý pár zadluží hned od začátku jejich společného soužití. Mnohdy tak mladí raději volí dočasné bydlení u jedněch rodičů do té doby, než si našetří na vlastní bydlení. Takové dočasné bydlení je pro mnohé snesitelnější, přece jen si manželé mohou říci, že to není navždy a víra v lepší budoucnost jim dává sílu překonávat překážky vícegeneračního soužití.

O dočasném soužití jsem se zmiňovala v teoretické části, v kapitole č. 5.1.

V mém rozhovoru jsem se dotazovaných ptala, co je vedlo k tomu, že si vybrali právě vícegenerační bydlení. Z odpovědí vyplývá, že velkou roli sehrál právě nedostatek finančních prostředků ke koupi vlastního bydlení.

Zde jsou důvody vícegeneračního bydlení, které respondenti uváděli.

- ▶ nevyřešená bytová otázka
- ▶ ekonomické důvody
- ▶ finance

- ▶ velký dům a tedy dostatek místa pro více rodin
- ▶ drahé byty
- ▶ domek, který byl pro více rodin již postavený
- ▶ dobré vztahy v domě rodičů partnera
- ▶ levnější bydlení
- ▶ výhodné bydlení pro dceru
- ▶ láska k rodině
- ▶ finanční úspora přístavby oproti stavbě
- ▶ nemáme kde bydlet
- ▶ pomoc dceři s mužem vyřešit otázku bydlení
- ▶ onemocnění manželovi matky a potřeba postarat se o ní
- ▶ onemocnění dcery, která potřebovala být na čerstvém vzduchu
- ▶ má se kdo postarat o děti a pohlídat je

7. Diskuse – výhody a nevýhody vícegeneračního bydlení

S touto otázkou souvisela i odpověď na otázku, jaké výhody přináší vícegenerační bydlení a naopak jaké přináší nevýhody. V každé rodině se vyskytla nějaká nevýhoda, která respondentům vícegenerační soužití znepříjemňuje a naopak výhoda, pro kterou se vyplatí ve vícegeneračním soužití zůstat. Pouze 2 rodiny nenašly žádnou nevýhodu, jsou spokojeni tak jak žijí. Muž, 53 let: „S manželkou, dcerou a její rodinou máme dobré vztahy, nejsme nějakí konfliktní lidi, na všech věcech se umíme dohodnout a málokdy jsou u nás hádky...“

Pro větší přehlednost jsem odpovědi zpracovala do následující tabulky.

NEVÝHODY vícegeneračního soužití
rodiče mi zasahují do způsobu života s mým mužem
my a manželovi rodiče máme rozdílné názory při výchově našeho syna
rozdílné názory mezi dcerou a jejím mužem (časté hádky)
rozdílné názory mezi zetěm a tchánem (při práci na zahradě a na baráku)

vyčítání toho, že ode mě utekla manželka
stravovací návyky
náklady (např. přílišné sprchování, časté topení kvůli malým dětem,...)
babi stále nepřijala moji ženu
stálé poučování o mojí neschopnosti postarat se o mimino
stálá kritika všeho, co dělám (jednou jsem se ohradila, od té doby se mnou manželovi rodiče nekomunikují, pouze si mu stěžují, co jsem zase udělala špatně)
moji rodiče se často hádají a to i před dětmi
hádám se s bráchou kvůli soukromí (máme společný pokoj)
hádám se s babičkou, protože se jí nelíbí, že chodím o víkendech v noci pozdě domů
s tchyní mám často výměnu názorů a manžel se mě nezastane
vadí mi jak syn s rodinou nešetří
mladí chodí dlouho spát (často koukají do noci na televizi) a to mě ruší
tchyně si myslí, že se neumím postarat o domácnost (prý neumím uvařit, uklidit a zajistit tak manželovi spokojený život), radši všechno udělá za mě a pak mi to vyčte

VÝHODY vícegeneračního soužití
pomoc od rodičů s výchovou syna
finanční pomoc
děti pomohou prarodičům na zahradě a v domácnosti
nižší náklady na provoz domácnosti
nikdy nezůstává nikdo sám doma
finance
prarodiče mohou kdykoliv pohlídat děti, kdy je potřeba
nejsme doma osamoceni

část nákladů se ušetří
pomoc v rodině
pořád doma někdo je (nemohou na nás zloději)
vzájemná pomoc a rozdělení prací
můžeme si hodně povídat
jsme se svými vnoučaty

Mé výsledky se shodují s výzkumem Davidové (2006), která jako výhody a nevýhody vícegeneračního soužití ve svém výzkumu uvedla podobné skutečnosti:²⁶

a) nevýhody – příliš autoritativní přístup ze strany starší generace, hlavní slovo jednoho člena rodiny při rozhodování, časté konflikty a neshody, nedostatek soukromí, zasahování do osobních záležitostí,...

b) výhody – rozdělení povinností spojených s chodem domácnosti, větší komfort, finanční dostupnost, méně starostí s vyřizováním ohledně bydlení, zázemí rodiny a relativní bezstarostnost,...

8. Čas po práci - čas pro sebe

Asi každý měl někdy den, kdy se mu nic nedařilo a navíc měl špatnou náladu. Takový den může být z různých příčin, ať už je to konflikt s nadřízeným, ponuré počasí, neúspěch v osobním životě nebo zhoršené zdraví.

Pokud člověk po takovém dni přijde z práce domů, je rád, když si může na chvíli odpočinout. Zavřít se do místnosti, být chvíli sám a nerušen, vychutnat si odpolední kávu nebo jiný rituál (oblíbený pořad v televizi, jóga,...) a hodit starosti za hlavu. Není asi nejlepší, když si člověk přináší starosti z práce domu, častěji dochází ke konfliktům, které by za normálních okolností nevznikly a zdály se být malicherné.

²⁶ Davidová, K.: *Mezigenerační soužití „pod jednou střechou“ v percepci mladých lidí Statutárního města Jihlava*, SVOŠS Jihlava 2006, str. 47

Bydlí-li navíc někdo ve vícegeneračním soužití, těžko najde místo pro svou chvíli odpočinku. Na tento problém jsem se zaměřila ve svém rozhovoru, kdy jsem se dotazovaných ptala, zda má každý člen domácnosti kam jít, pokud chce být chvíli sám.

Z odpovědí dotazovaných vyplývá, že ve vícegeneračním soužití neexistuje místo, kde člověk najde chvíli klidu, chce-li být sám. Soukromí je velmi důležité pro každého z nás. Ve věku, kdy člověk dospívá, platí asi dvojnásob požadavek na vlastní soukromí. Všechny dotazované děti si stěžovaly na nedostatek soukromí, neboť svůj dětský pokoj sdílejí se svým sourozencem nebo sourozenci. Muž 17 let, na tuto otázku odpověděl: *„Občas si chci přivést nějaký kamarády, ale protože mám pokoj spolu s bráchou, tak to prostě nejde, jinam jít taky nemůžeme, všude někdo je. Takže pokud si chci někoho přivést, tak jedině když je brácha pryč, nebo když je volný byt a to je opravdu málokdy..“* Rodiče se často shodovali v tom, že soukromí je hlavní článek na kterém vícegenerační soužití stojí, bez něj by to nešlo. Žena, 23 let, k tomu dodává: *„Místo, kde bychom mohli být sami neexistuje, máme pouze jednu místnost, kde jsem s manželem. Občas prostě chci být sama, prostě potřebuju vypnout nebo si i pobřečet bez toho, aby na mě někdo koukal. Pokud tak udělám doma, tak se hned každý ptá, co mám za problém, jestli nemám problém s manželem, apod.“*

Velmi mě zaujal názor rodiny, kde svou potřebu soukromí vyřešili tím, že si najdou místo mimo dům/byt. Žena, 47 let mi na tuto otázku odpověděla takto: *„Řešíme to tak, že odejdeme někam ven, do lesa, do parku, kamkoliv. Doma je opravdu málo soukromí..“*

Všichni prarodiče byli stejného názoru, tedy, že potřebují soukromí, protože v jejich věku je každý rád, když už má trochu klidu. Pouze jedna žena byla jiného názoru, člověk, který je upoután na lůžko má asi více soukromí než by chtěl, nemůže se dostat mezi lidi, přeje si spíše aby s ním pořád někdo byl, měl si s kým povídat, prostě aby den rychleji utekl. Žena, 77 let odpověděla, že nedostatek soukromí nepociťuje a to proto, že je upoutaná na lůžko a má svůj vlastní pokoj. *„Já soukromí mám, protože mám kvůli své nemoci svůj pokoj. Vnoučata mají společný pokoj, tak se dost hádají. Máme spojenou kuchyň s obývacím pokojem, takže to je také problém, zahradu nemáme, tak když chce být někdo sám, tak je to dost velký problém.“*

Ale i tak, člověk někdy pocítí touhu být nikým nerušen.

8.1. Rozdělení domácích prací aneb domácí řád

Domácí řád by měl být jakýmsi harmonogramem celé rodiny – vstávání, stravování, zajišťování stravy, uklízení, používání sociálního zařízení,...

V teoretické části, v kapitole č. 3.1. jsem se zaměřila na jakýsi „domácí řád“, který by měl existovat v každé rodině a dvojnásob to platí pro rodiny vícegenerační. Respondenti často uváděli jako výhodu vícegeneračního soužití právě rozdělení domácích prací mezi jednotlivé členy rodiny (8 z 10 rodin).

Ve svém rozhovoru jsem na toto téma zaměřila otázku, kde jsem se ptala, zda v soužití respondentů existuje domácí řád a jak se jednotliví členové starají o společnou domácnost. Z mého výzkumu vyplývá, že nutnost domácího řádu není potřeba a často neexistuje žádný harmonogram práce. Z odpovědí bych vybrala názor ženy, 25 let: *„Manželova mamka vaří, já se pak starám o úklid podlahy. Ostatní věci děláme dohromady nebo jak na to zrovna přijde a co je komu bližší za práci.“* Právě tato odpověď mě přivedla na myšlenku, že vlastně žádný domácí řád existovat nemusí, pokud si členové rodiny vzájemně vychází vstříc.

Podobný názor měla i žena, 54 let: *„Manžel je skoro celý den v práci, tak dělá drobné údržby v bytě jen o víkendu, jinak děláme vše sami s dcerou, syn pomáhá jen občas, protože má hodně učení, tak po něm toho moc nechci. Domácí řád nemáme, prostě co je potřeba udělat, to se udělá.“* A žena, 77 let: *„Některé úkoly máme přesně dané, jinak spíše každý udělá, co je momentálně potřeba. Např. kdo vidí plný odpadkový koš, tak ho odnese.“*

Rozdělení prací tedy záleží na domluvě jednotlivých členů rodiny. Myslím si, že i když někteří členové odpovídali záporně, možná si jenom nebyli vědomi, že vlastně i tzv. „domácí řád“ u nich funguje, jen o tom prostě neví. Tak jako muž, 38 let: *„Nikdy mě tohle nenapadlo, ale asi něco takového existuje, prostě u nás je to zaběhlé, že každý dělá něco.“*

8.2. Společné prostory - rodinné teritorium

Důležitou zdánlivou maličkostí vícegeneračního soužití je respektování hranic vymezených formálně či neformálně v bytě. Klepání na dveře je jistě z mnoha součástí vzájemného respektování. Mezi další pravidla hry patří též doporučení, že rodiče či prarodiče partnera nekritizují, neprovokují a nesrovnávají se svými vlastními dětmi,

jakkoli jim v řadě situací připadají mnohem vhodnější, schopnější, vlídnější, chápavější,...prostě lepší.

Podrobněji jsem toto téma rozpracovala v teoretické části, v kapitole 4.2.

Ve svém rozhovoru jsem se členů rodiny ptala, jak mají svůj byt/dům zařízený a zda mají některé společné prostory, jako je např. sociální zařízení, kuchyň, zahrada, obývací pokoj,...

V celkovém vhledu do domácností jsem zjistila, že nejčastějšími společnými prostory je právě sociální zařízení, zahrada a kuchyň. Žena, 65 let: *„Sociální prostory máme společné (pro 3 rodiny) a užíváme je v pohodě. Většinou se domluvíme. Venku je ještě stará zděná latrína, takže když je opravdu potřeba, tak slouží v nouzi.“* Muž, 20 let: *„Největší problém je asi v koupelně a sociálním zařízení, v koupelně často vedeme bitky, kdo dřív přijde, ten má teplou vodu. Pokud se teplá voda vypatlá v průběhu dne, tak pak už večer na koupání prostě není.“* Žena, 48 let: *„To nemáme, máme 2 koupelny s WC a užívání je bezproblémové. Většinou když je třeba ta naše obsazená, není problém abychom použili tu druhou.“*

Potřeba vlastního sociálního zařízení je nutností každé rodiny. V době, kdy všichni ráno vstávají do práce, je naprostou samozřejmostí.

Společnou zahradu měly pouze 3 rodiny. Ostatní rodiny zahradu nemají. Z odpovědí vyplývá, že každá rodina má specifický názor na dělbu práce na zahradě. Pro někoho je zahrada koníčkem a proto se o ní stará, např. jako žena, 44 let: *„Když se chci odreagovat, tak nejlepší způsob je právě práce na zahradě, starám se o ní sama, občas mi pomůže syn. Když je potřeba něco většího, jako je stříhání stromů, rytí záhonů, podělí se o práci chlapi.“* Žena, 65 let: *„Zahradu máme společnou. Ale každý má svoje záhony. Co si kdo zasadí, to si taky sklídí (a sní).“*

Co se týče kuchyně, 9 z 10 rodin má kuchyň společnou. Jak jsem uvedla v teoretické části, každá žena má jiné způsoby vaření, uklízení,...proto není vhodné používali-li dvě ženy jednu kuchyň. Žena, 27 let: *„Kuchyň máme společnou – přes týden vaří tchyně (je již v důchodu a já to vlastně ani pořádně neumím, tedy to říká ona), manžel chodí na obědy v zaměstnání, já jím pouze studenou stravu (obložené housky, jogurty,...) do kuchyně chodím připravovat pouze jídlo pro dítě (mléko), jinak dostává přesnídávky, jogurty a další hotové výrobky. Víkendy tráví prarodiče mimo domov, vařím pro nás i pro mimino (polévky). Podobným způsobem funguje i koupelna (koupu se jen o víkendu), jinak pouze krátké omytí u umyvadla.“*

Ve svém výzkumu jsem chtěla zjistit jak existuje dělba práce v rodinách, kde je právě jedna kuchyň. Tak jak jsem předpokládala, ve většina odpovědí se objevilo slovo střídání, tedy, že existuje jakési střídání žen v domácnosti. V žádné domácnosti nevaří dvě ženy společně. Většina dotazovaných žen přes týden nevaří, protože jsou všichni v zaměstnání nebo ve škole, kde mají oběd.

S touto otázkou souvisí i společné stravování. Pro někoho je samozřejmé, že v neděli celá rodina usedne u jednoho stolu a společně poobědvají. Ve vícegenerační rodině se tento zvyk dá předpokládat. Žena, 31 let: *„Máme velký společný stůl a scházíme se u něj pravidelně v neděli a někdy se sejdeme i přes týden u večere. U nás je spíše zvykem, že se všichni sejdeme večer u kávy nebo čaje a prostě si povídáme.“*

Překvapilo mě, že tomu tak není. Pouze 3 rodiny dodržují tradici společného stolování. V dnešní uspěchané době nemají členové rodin čas, sejít se všichni pohromadě a popovídat si, např. u nedělního oběda. Některé rodiny mohou jíst i odlišnou stravu, tak jako je tomu u ženy, 29 let: *„Vzhledem k tomu, že manželovi rodiče se stravují odlišně než já, jí tučná jídla, mi spíše vegetariánskou stravu, tolik nesolíme nekořeníme, nejde abychom spolu jedli u jednoho stolu, docházelo by k hádkám nad vhodností stravy apod.“*

9. Rodiče mají být rodiči, prarodiče prarodiči

V současné době není moc časté, aby prarodiče pomáhaly s výchovou svých vnoučat. Spíše se stává, že děti své babičky a dědečky vidí jen párkrát do roka. Zajímalo mě, jak dotazovaní vnímají úlohu prarodiče ve vícegeneračním soužití. Jaký mají vztah k dětem a naopak.

Většina dotazovaných prarodičů odpověděla, že se podílí na výchově svých vnoučat a jejich vzájemné vztahy jsou na dobré úrovni. Žena, 77 let k tomu dodává: *„Ty nejmenší děti jsou naše zlatíčka, trávíme s nimi hodně času, protože už nechodíme do práce a tak na ně máme spoustu času. Vztah máme dobrý, rozumíme si, hrajeme spolu různé hry nebo si čteme. S těmi staršími i občas udělám úkoly.“* Rodiče jsou naopak rádi, že jim má kdo pohlídat děti a věnuje se jim, když zrovna oni nemůžou. Žena, 28 let, odpověděla: *„Od doby co máme děti, se nám snaží pomáhat a hrát si s dětmi, a občas nám je i pohlídají. Není to ale vždy, takže se na to nemůžu 100% spoléhat. Vztah si myslím že mají pěkný, ale jak se říká o prarodičích mají tendenci*

k rozmazlování. Pokud je třeba syn nemocný, nemusíme být doma z práce, to je asi ta největší výhoda.“

Často přílišná péče a snaha o výchovu svých vnoučat může škodit. Žena 31 let: *„Naše babička hlídá ráda, ale dceru strašně rozmazluje, nabízí jí sladkosti před obědem, cpe ji nezdravými věci. Nejvíc mě vadí, že dceři povídá věci, které jsou jen pro dospělé, dívá se s ní na televizi ve které neběží pořady pro děti apod.“* Pouze jedni prarodiče se tak raději na výchově svých vnoučat nepodílí, tak jako žena, 77 let: *„Každý rodič by si měl vychovat děti podle svého, já se jim do toho nepletu, ještě bych pak poslouchala nějaký výtky a za to mi to fakt nestojí..“*

Jak jsem uvedla v teoretické části, ženy, které mají rodiče v důchodovém věku si mohou snáze volit, na kolik let si mohou dát rodičovskou dovolenou. Dvě mé respondentky mají dvouletou rodičovskou dovolenou, nemusí řešit jesle nebo jiné hlídání v případě, že chtějí po dvou letech nastoupit do zaměstnání. Jesle mají velmi omezenou kapacitu a pokud měla žena před rodičovskou dovolenou zaměstnání s velkým platem, je opravdu výhodné, pokud se do zaměstnání vrátí, co nejdříve. Jak uvádí žena, 29 let: *„Ted' jsem doma s druhým dítětem, vzhledem k tomu, že nemáme moc peněz, volila jsem dvouletou variantu, každý měsíc dostanu skoro podobnou částku jako bych vydělala v práci a do práce se mohu rychle vrátit, když babička může pohlídat, dokonce se vrátím na částečný úvazek už když bude malému rok.“*

10. Vzájemné pochopení a tolerance – klíč k úspěšnému vícegeneračnímu soužití

Ve svém výzkumu jsem se dotazovaných ptala, zda u nich dochází ke konfliktům, či výměně názorů a čeho se tyto hádky týkají. Každý člen si vzpomněl na některou situaci, při které došlo, nebo dochází k výměně názorů. Zde jsou některé důvody, které dotazovaní uvedli:

- štvě mě, že mi rodiče kazí výchovu dětí, rozmazlují je
- neustálý křik vnoučat a jejich pošťuchování je někdy unavující
- neochota prarodičů přijmout nás jako rovnoprávné členy rodiny
- nedostatek soukromí, pořád jsme rodičům nebo prarodičům „na očích“
- když chci něco rozhodnout, musím se poradit s rodiči

- v kuchyni nejsem „svou paní“, nemůžu si vařit, co chci
- nemůžu si vodit kamarády domů, protože nemáme kam jít, když chceme být sami
- občas mi vadí styl života vnoučat
- věčné komandování od babičky

Dvě rodiny neuvedly nic, bohužel nevím jestli to pouze nechtěli říct, nebo jejich rodina je opravdu bezproblémová a k žádným konfliktům u nich nedochází.

Velmi zajímavá pro mě byla odpověď muže, 61 let, který prostě uvedl: „*Už jsem si zvykl.*“

S tímto tématem souvisí i tato otázka: Jak probíhá rozhodování ve Vaší domácnosti? Má někdo hlavní slovo, nebo je řešení kompromisem? Překvapilo mě, že skoro všichni uvedli jako řešení rozhodování právě kompromis.

Velmi důležitým prvkem v rodině je důvěra. Každý chce mít v rodině někoho, s kým si můžeme popovídat, svěřit mu své starosti, ale i radosti. I rada může v některých situacích velmi pomoci. Podstatné pro mě bylo dozvědět se, že každý člen má v rodině „spřízněnou duši“. Potvrdilo se mi, že nezáleží zda je rádce mladší nebo starší než dotazovaný. Názor mladšího má stejnou váhu jako rada zkušenějšího prarodiče. Pokud bych měla uvést příklad, je následující, žena, 42 let: „*Mladá generace má názory, které jsou dnes in a já si nechám ráda poradit, přeci jen ještě nepatřím do starého železa.*“ Starší generace může být v tomto směru skeptická a nedůvěřivá, oni sami přece nejlíp ví, jak co udělat. To potvrzuje názor ženy, 77 let: „*Ne, na radu mladší generace nedám. Myslím si, že by to mělo být spíše naopak, oni by si měli chodit pro radu ke starší generaci.*“

Co se týče dětí, všechny měly společný názor dospívajících, tedy, že radu nepotřebují. Za všechny mohu uvést příklad muže, 16 let: „*Nechce se mi řešit s ostatními své problémy, vyřeším si je sám, stejně tomu nerozumí a neví jak to dnes chodí.*“

Důležitým předpokladem bezproblémového soužití je však i jasné vymezení a přesné dodržování finančních otázek, zvláště těch, jež bezprostředně souvisejí s chodem domácnosti. Všechny rodiny si výdaje za chod domácnosti rozdělují stejným dílem.

11. Můj dům, můj hrad

Většina mladých lidí se bere z lásky a předpokládá, že to tak bude už napořád. Když se zamilujeme, plánujeme budoucnost v růžových barvách. Většina mladých lidí si přeje najít domov, kde by s partnerem / partnerkou založili rodinu a stali se tak rodiči, kteří chtějí pro svého potomka to nejlepší. Pokud bylo jejich dětství a dospívání bezproblémové, očekávají, že oni sami budou následovat stejný model rodiny, ne-li ještě lepší.

Touha osamostatnit se je velmi intenzivní v době dospívání, kdy mladí od rodičů slychají, podle nich, samé zákazy a nebo rady, jak dělat věci nejlépe. Právě to dokáže člověku lézt pořádně na nervy. Často rodiče od svých potomků slychají větu: „Už bych bydlel sám a mohl si dělat, co chci.“ Někdy však k získání vysněného bydlení vede složitá cesta.

Ve svém rozhovoru jsem se dotazovaných (dospívajících) ptala, jak si představují své budoucí bydlení a rodičů/prarodičů, jak by chtěli aby jejich děti jednou bydlely.

V následujícím přehledu jsou nejčastější názory dětí, rodičů a prarodičů.

Děti:

- Chci svůj vlastní domov, protože je pak člověk svým pánem a nemusí se podřizovat prarodičům, rodičům.

Rodiče:

- Určitě bych chtěla aby si našly svou vlastní domácnost.
- Chtěl bych, aby si našly vlastní bydlení, protože vícegenerační bydlení záleží na každém člověku a když je tam jeden člověk špatný (třeba alkoholik), tak může udělat z takového bydlení peklo.
- Když si děti najdou nějaké lepší bydlení, nebudu jim bránit.
- Stejný typ pro děti? V žádném případě – v době, kdy se mladí dospělí osamostatňují musí mít příležitost se samostatně realizovat i v rodinných vztazích, současně i starší generace má v tomto období nárok na vlastní samostatný život.

Prarodiče:

- Vnoučatům bych vícegenerační bydlení nedoporučila.

- To si musí rozhodnout oni, ví jaké to je, vyrostli v tom.
- Lepší je, když si hospodaří sami, mají své soukromí a mohou si vše udělat podle svého.
- Chtěla bych aby vnoučata měla svoje bydlení, protože starší lidé chtějí mít svůj klid a mají velmi rozdílné názory – nerozumí mladé generaci.

11.1. Život na vesnici a ve městě

Protože jsem se ptala rodin, které žijí ve městě, i rodin, které žijí na vesnici, zajímalo mě, zda si myslí, že vícegenerační soužití je častější na vesnici. Z mého výzkumu vyplývá, že většina dotazovaných s mým názorem souhlasí (20 respondentů). Na vesnici je vícegenerační soužití častější právě z důvodu větších domů. To mi potvrdila žena, 27 let: *„Na vesnici je to asi běžnější, ono v paneláku je mnohem těžší soužití než v domu s velkou zahradou.“*

Vícegenerační soužití je častější i proto, že lidé tu tak byli zvyklí žít. V minulosti se předpokládalo, že děti zůstanou doma, převezmou hospodářství a postarají se o rodiče.

12. Predikce bydlení vícegeneračních rodin

V teoretické části, v kapitole č. 4, jsem podrobně popsala ideál bydlení, tak jak ho vidí autoři. Ve svém výzkumu jsem se dotazovaných ptala, zda chtějí ve vícegeneračním soužití setrvat a jaký mají názor na jejich ideál bydlení. Z mých odpovědí vyplývá, že dotazované mohou rozdělit do 2 skupin: členové rodin, kteří jsou spokojeni se současným bydlením a vlastní bydlení nechtějí a členové rodin, kterým vícegenerační soužití nevyhovuje a rádi by si našly svůj vlastní dům/byt.

Odpovědi jsem graficky zpracovala:

1. vícegenerační soužití mi vyhovuje, nechci vlastní bydlení
--

- jsem spokojená
- jinde bydlet nechci
- teď už ne, ale dříve bychom se přestěhovali

- jsem ráda u snachy, jinak bych si musela najít pečovatelku nebo jít do domova důchodců

2. vícegenerační soužití mi nevyhovuje a chci ho změnit

- ▶ pokud by to bylo finančně výhodnější, tak bychom se přestěhovali
- ▶ musela by to být novostavba
- ▶ záleží na tom, o co by se jednalo
- ▶ nemůžu se přestěhovat, protože se starám o tchyni, ale jinak asi jo
- ▶ s mužem na vlastní bydlení šetříme
- ▶ kdybych měla příležitost, hned bych se odstěhovala
- ▶ chceme vlastní byt, ale ne daleko od rodičů (každý potřebuje někdy pohlídat)
- ▶ kdybych mohla, okamžitě bych se přestěhovala
- ▶ hledáme vlastní bydlení, ale zatím marně
- ▶ až dostuduji, chci si najít vlastní byt
- ▶ chtěla bych vlastní bydlení, pokud možno, co nejdřív

Z analýzy odpovědí vyplývá, že touha po vlastním bydlení je důležitým předpokladem pro seberealizaci a osamostatnění. Často se jedná o dočasné soužití, kdy rodina sice hledá vlastní bydlení, ale marně a tak v soužití i nadále setrvává, někdy i roky, nebo celý život. Může se stát, že člen rodiny, který razantně prosazoval odstěhovat se a najít si vlastní bydlení, si nakonec na vícegenerační soužití zvykne a po vlastním bytě najednou přestane toužit. Starší generace často nechce měnit své zvyky a adaptace na nový byt, např. menší nebo v jiné lokalitě, je pro ně zátěžovou situací a proto raději ve svém bydlení zůstávají.

V současné době je vícegenerační soužití spíše výjimkou, jak se mi potvrdilo v mém výzkumu. Může s sebou přinášet mnoho problémů – finančních, osobních, mezigeneračních, vztahových,...

Důležitým názorem pro mě v této oblasti bylo, jak se členové vícegeneračního soužití dívají na to, když si rodiče přistaví podkroví s představou, že zde jednou budou bydlet jejich děti. Z mého výzkumu vyplývá, že člověk by se měl rozhodnout sám, kde chce žít a s kým. Pokud rodiče uvažují jinak, mohou své děti nutit k tomu, aby se do podkroví se svým partnerem přestěhovali. Jak uvádí muž, 35 let: „Přijde mi to částečně

jako zbytečná investice. Nikdo neví, kde jejich dítě bude pracovat, koho si najde a jak bude chtít žít. Proto je lepší dělat takové úpravy až tehdy pokud to situace vyžaduje.“

Každý by tak měl dostat právo na vlastní domácnost, soukromí a klid, samostatně se realizovat v rodinných vztazích a starší generaci tak umožnit právo na vlastní samostatný život. Především má právo na vlastní rozhodnutí a do vícegeneračního soužití by neměl být nucen.

Závěr

Na začátku mé bakalářské práce jsem uvedla, že jsem si téma Život vícegeneračních rodin na Strakonicku a Písecku vybrala záměrně, protože jsem se o této problematice chtěla dozvědět více. Hlavně v mém okolí vidím čím dál častěji, že lidé stavějí nové domy nebo přistavují podkroví s predikcí společného života se svými dětmi.

V teoretické části jsem se zaměřila na přiblížení života vícegeneračních rodin, jak probíhá jejich den, jaké mají mezi sebou vztahy, jak funguje jejich vzájemná spolupráce a volný čas. Jaké jsou nevýhody tohoto soužití a naopak jaké výhody může toto soužití přinést. V empirické části jsem se pokusila ověřit si teorii v praxi. K tomu mi pomohli členové rodin, kteří mě podrobněji zasvětili do problematiky, která mi byla často dost vzdálená.

Důležitým cílem mé bakalářské práce bylo předložit komplexnější obraz problematiky vícegeneračního soužití. Ať už v tomto soužití žijí, nebo jsou před důležitým krokem, kdy se mají rozhodnout jaký typ bydlení si zvolí a pomoc jim tak ucelit si své myšlenky, názory a pochybnosti. Přiblížit život vícegeneračních rodin lidem, kteří s touto specifickou formou soužití přicházejí do styku, ať už v rámci profese nebo osobního života.

I pro mě je tato práce velkým přínosem, v době, kdy jsem na začátku rozhodování jaký typ bydlení zvolím a jak se nadále bude ubírat můj život, mi tato práce dala mnoho rad a hlavně zkušeností a můžu si je tak porovnat s tím, jak žiji nyní.

Myslím si, že cílů, které jsem měla na začátku mé práce stanovené a které jsem chtěla zkoumat, jsem dosáhla (vzhledem k počtu dotazovaných, rozsahu práce a časovému harmonogramu). Během mé práce jsem se nesetkala s žádnými velkými problémy, které by mi byly překážkou. Jediným negativem byla strohost odpovědí, které přičítám nedůvěře a strachu z nabízené anonymity nebo z vyzrazení odpovědí mezi jednotlivými členy rodiny.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980
- 2) DAVIDOVÁ, K.: „Mezigenerační soužití „pod jednou střechou“ v percepci mladých lidí Statutárního města Jihlava“, SVOŠS Jihlava 2006
- 3) HORSKÁ, P., KUČERA, M., MAUR, E., STLOUKAL, M. *Dětství, rodina a stáří v dějinách Evropy*. Praha: Panorama, 1990
- 4) MACH, J., ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha: Portál, 1999
- 5) MÁROVÁ, Z. *Být babičkou a mít babičku*. Praha: SPN, 1985
- 6) MATĚJČEK Z., DYTRYCH Z. *Radosti a strasti prarodičů aneb když máme vnoučata*. Praha : Grada publishing, 1997
- 7) MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997
- 8) MOŽNÝ, I. *Moderní rodina – mýty a skutečnosti*. Brno: Blok, 1990
- 9) MURPHY, R.F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999
- 10) NOVÁK, T. *Nyní jsme jedna rodina*: Praha: Motto, 1999
- 11) SMOLOVÁ, D. *Deset esejí o výchově v rodině*. Praha: Horizont, 1990
- 12) TANSKÁ, N. *Proč jdeme mladým na nervy?* Praha: Motto, 2001
- 13) Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Popis souboru

Celkem respondentů	23
---------------------------	-----------

pohlaví	
ženy	12
muži	10
3 děti	2 chlapci a 1 dívka

dosažené vzdělání	
základní	5
vyučen	8
SŠ, Gymnázium	8
vš	2

věk	
10 - 20 let	3
20 - 30 let	6
30 - 50 let	6
50 let a více	8

stav	
student	3
zaměstnanec	9
na mateřské dovolené	5
důchodce	6

Otázky do rozhovoru - rodič

1. Jak dlouho žijete se svými dětmi, s prarodičem/prarodiči?
2. Mohl/a byste mi povědět, jak velká je Vaše rodina? Kdo s Vámi žije ve vícegeneračním soužití?
3. Zajímalo by mě, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodl/a pro život s prarodiči?
4. Mnoho prarodičů se podílí na výchově svých vnoučat (např. tím, že vnoučata pohlídají, nebo s nimi dělají domácí úkoly, apod.). Jak je tomu u Vás? Jaký mají Vaše děti vztah k prarodičům?
5. Když jste byl/a na mateřské dovolené, ovlivnilo vícegenerační soužití délku mateřské dovolené (2,3,4 roky), návrat do práce?
6. Některé rodiny mohou mít v domě společné prostory. Jak je tomu u Vás, máte společné sociální zařízení, kuchyň, zahradu,...? Jak probíhá užívání těchto prostor?
7. Některé rodiny mají zvyk, že se všichni sejdou při obědě u jednoho stolu (např. v neděli). Jak je tomu u Vás, máte společný stůl kde se sejde celá rodina k obědu/večeři?
8. Některé rodiny mají přesně dané, co každý člen rodiny dělá, s čím pomáhá,... Existuje u Vás jakýsi domácí řád?
9. Každý má někdy chvíli, kdy si chce „odpočinout od lidí“. Myslíte si, že každý člen Vaší rodiny má kam jít, když potřebuje být sám?
10. Jak probíhá financování společného bydlení? Jak platíte elektřinu, plyn, potraviny...?
11. Jak trávíte volný čas Vaší rodiny? Jezdíte např. na společné dovolené nebo výlety?
12. Přemýšlel/a jste někdy o tom, jestli existuje něco, co Vám na vícegeneračním soužití vadí?
13. Co naopak shledáváte jako výhodu?
14. Došlo u Vás někdy k výměně názorů, kdy jste měl/a pocit, že ve vícegeneračním soužití nechcete nadále zůstat? Pokud ano, můžete mi prozradit čeho se to týkalo?
15. Chtěl/a byste, aby si v budoucnu Vaše děti našly své vlastní bydlení? Doporučil/a byste jim stejný typ bydlení ve kterém žijete Vy?
16. Mnoho mých známých se rozhodlo přistavět podkroví, s myšlenkou, že se tam jednou nastěhuje jejich dítě s partnerem/partnerkou. Jaký na to máte názor?

17. Myslíte si, že vícegenerační soužití je v dnešní době výjimkou?
18. Jak se díváte na vícegenerační soužití na vesnici? Myslíte si, že je častější než vícegenerační soužití ve městě?
19. Kdyby se Vám naskytla možnost vlastního bydlení, využil/a byste ji?
20. Na závěr bych se Vás ráda zeptala, kde jste studoval/a (jaký typ školy)?
21. Můžete mi prozradit, kolik je Vám let?

Otázky do rozhovoru - prarodič

1. Jak dlouho žijete s dětmi/vnoučaty ve vícegeneračním soužití?
2. Jak velká je Vaše rodina? Kdo s Vámi žije ve vícegeneračním soužití?
3. Zajímalo by mě, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodl/a pro život ve vícegeneračním soužití?
4. Mnoho prarodičů se podílí na výchově svých vnoučat (např. tím, že vnoučata pohlídají, nebo s nimi dělají domácí úkoly, apod.). Jak je tomu u Vás? Jaký k Vám mají Vaše vnoučata vztah?
5. Byl-li/Je někdo z Vaší rodiny na mateřské dovolené, ovlivnilo nějak vícegenerační soužití délku mateřské dovolené (2,3,4 roky), návrat do práce?
6. Některé rodiny mohou mít v domě společné prostory. Jak je tomu u Vás, máte společné např. sociální zařízení, kuchyň, zahradu? Jak probíhá užívání těchto prostor?
7. Některé rodiny mají zvyk, že se všichni sejdou při obědě u jednoho stolu (např. v neděli). Jak je tomu u Vás, máte společný stůl kde se sejde celá rodina k obědu/večeři?
8. Některé rodiny mají přesně dané, co každý člen rodiny dělá, s čím pomáhá,..Existuje u Vás jakýsi domácí řád?
9. Každý má někdy chvíli, kdy si chce „odpočinout od lidí“. Myslíte si, že každý člen Vaší rodiny má kam jít, když potřebuje být sám?
10. Jak probíhá financování společného bydlení? Jak platíte elektřinu, plyn, potraviny...?
11. Jak trávíte volný čas Vaší rodiny? Jezdíte např. na společné dovolené nebo výlety?
12. Přemýšlel/a jste někdy o tom, jestli existuje něco, co Vám na vícegeneračním soužití vadí?
13. Co naopak shledáváte jako výhodu?

14. Došlo u Vás někdy k výměně názorů, kdy jste měl/a pocit, že ve vícegeneračním soužití nechcete nadále zůstat? Pokud ano, čeho se to týkalo?
15. Chtěl/a byste, aby si v budoucnu Vaše vnoučata našla své vlastní bydlení? Doporučil/a byste jim stejný typ bydlení ve kterém žijete Vy?
16. Mnoho mých známých se rozhodlo přistavět podkroví, s myšlenkou, že se tam jednou nastěhuje jejich dítě s partnerem/partnerkou. Jaký na to máte názor?
17. Myslíte si, že vícegenerační soužití je v dnešní době výjimkou?
18. Jak se díváte na vícegenerační soužití na vesnici? Myslíte si, že je častější než vícegenerační soužití ve městě?
19. Kdyby se Vám naskytla možnost vlastního bydlení, využil/a byste ji?
20. Na závěr bych se Vás ráda zeptala, kde jste studoval/a (jaký typ školy)?
21. Můžete mi prozradit, kolik je Vám let?

Otázky - dítě

1. Jak dlouho žiješ společně se svými rodiči a prarodiči?
2. Mohl/a bys mi povědět, jak velká je Vaše rodina? Kdo s Vámi žije ve vícegeneračním soužití?
3. Jaký máš vztah k prarodičům?
4. Máš v domě místo, kde můžeš být sám/a? Máš svůj vlastní pokoj?
5. Některé rodiny mají přesně dané, co každý člen rodiny dělá, s čím pomáhá,... S čím pomáháš doma ty?
6. Přemýšlel/a jsi někdy o tom, jestli existuje něco, co ti na bydlení s rodiči a prarodiči vadí?
7. Co naopak vidíš jako výhodu?
8. Chtěl/a bys v budoucnu se svou rodinou také bydlet s rodiči nebo prarodiči?
9. Znáš nějaké děti, které také bydlí dohromady s rodiči a prarodiči?
10. Na závěr bych se tě ráda zeptala, kde jsi studoval/a (jaký typ školy)?
11. Můžeš mi prozradit, kolik je ti let?

Abstrakt

DVOŘÁKOVÁ, J.: *Život vícegeneračních rodin na Strakonicku a Písecku*. České Budějovice 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Jana Šimečková

Klíčová slova:

vícegenerační soužití, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, historie rodiny, mezigenerační vztahy

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První část je teoretická a zaměřuje se na historii rodiny, vztahy mezi generacemi, rozdělení práce a volného času členů vícegeneračního soužití. Dále se zaměřuje na výhody a nevýhody vícegeneračního soužití, ideál bydlení v současné době a problémy, které se mohou v takovém soužití vyskytnout. Poslední kapitola pojednává o tom, jak žijí dnešní mladí lidé, jaké jsou trendy v bydlení a jaké jsou rozdíly mezi vícegeneračním bydlením na vesnici a ve městě.

Druhá část je empirická a zakládá se na výzkumu provedený rozhovorem s jednotlivými členy vícegeneračního soužití. Cílem tohoto výzkumu bylo přiblížit čtenářům život vícegeneračních rodin v současnosti, ať už na vesnici nebo ve městě. Zhodnotit jaké vztahy jsou mezi jednotlivými generacemi, jak je uspořádána domácnost a jaké jsou predikce soužití jednotlivých členů domácnosti

Abstract

The life of the multigeneration family in Strakonicko and Písecko

Key words: multigeneration family, parental allowance, housing benefit, family history, relationships among relatives

The thesis work is divided into two parts ? theoretical and empirical part. The first part is theoretical and is focused on family history, relationships among relatives in multigeneration family, division of work and free time. The thesis deals with advantages and disadvantages of the multigeneration family, the ideal of living these days and problems connected with it. The last chapter is about living of young people and differences between living in both the town or the county. The second part is the empirical part, which is based on interviews with members of multigeneration families.

The purpose of the theses is to describe how the multigeneration families live nowadays both in the country or town and to evaluate relationships among members of multigeneration family, how is the living organized and the prediction of multigeneration living.